

Закључци са Националне дебате

НАСИЉЕ НАД ЖЕНАМА И ДЕВОЈЧИЦАМА У СРБИЈИ - ИЗМЕЂУ ОБАВЕЗА И РЕАЛНОСТИ

Да ли нам је потребан стратешки приступ?

Национална дебата *Насиље над женама и девојчицама у Србији - Између обавеза и реалности*, одржана је 21. маја 2018. године, у Београду (UN House, Булевар Зорана Ђинђића 64а). Циљ дебате је био да се отвори дискусија о следећим питањима:

- 1) Да ли су постојеће међународне конвенције и нормативни оквир довољни за заштиту жена и девојчица од насиља у породичним и партнерским односима?
- 2) Шта је постигнуто, а шта су кључни изазови у спровођењу политика које се односе на превенцију и заштиту од насиља у породици и партнерским односима? Који фактори доприносе остваривању предвиђених циљева?
- 3) Гласови жена које су преживеле насиље - како пружити бољу подршку и заштиту? Како да нико не буде изостављен? Колико заправо нормативни оквир штити жене из рањивих група?
- 4) Да ли нам је потребан стратешки приступ питању насиља над женама?

Дебата је организована у неколико панела у којима су учествовали/е представнице/е националних и покрајинских институција, независних тела, Парламента, независне експерткиње и представнице невладиних организација које заступају интересе жена из рањивих група.

У панелима су учествовали/е:

Отварање конференције: Карла Херши - стална представница Уједињених нација у Србији, Љиљана Лончар - Координационо тело за родну равноправност)

ТРЕНУТНО СТАЊЕ: ШТА СМО ПОСТИГЛИ, А ШТА СУ КЉУЧНИ ИЗАЗОВИ: Биљана Поповић Ивковић, државна секретарка у Министарству унутрашњих послова, Стефан Милијановић, Управа криминалистичке полиције, Радомир Илић, државни секретар у Министарству правде, Светлана Селаковић, помоћница у Покрајинском секретаријату за социјну политику, демографију и равноправност полова

НАСИЉЕ НАД ЖЕНАМА И ДЕВОЈЧИЦАМА У СРБИЈИ ИЗМЕЂУ ОБАВЕЗА И РЕАЛНОСТИ

Мехо Омеровић, председник Одбора за људска и мањинска права и равноправност полова у Скупштини Републике Србије, Гордана Стевановић, заменица Заштитника грађана за права детета и родну равноправност, Тијана Милошевић, руководитељка групе за притужбе-јавни сектор, Повереник за заштиту равноправности, Маја Мамула, евалуаторка Стратегије за спречавање и сузбијање насиља над женама у породици и партнерским односима, Тања Игњатовић, Аутономни женски центар, Ведрана Лацмановић, Мрежа Жене против насиља

НАСИЉЕ НАД ЖЕНАМА: МЕЂУНАРОДНИ ПРАВНИ ОКВИР: Др Дубравка Шимоновић, специјална извештачица Уједињених нација за насиље над женама, Биљана Бранковић, чланица Експертске групе за борбу против насиља над женама и насиља у породици (ГРЕВИО)

ПРИСТУП МЕХАНИЗМИМА ЗАШТИТЕ ЖЕНА ИЗ РАЊИВИХ ГРУПА: Оливера Илкић, активисткиња и боркиња за права жена са инвалидитетом које су у ситуацији насиља, Биљана Јањић, Удружење грађанки FemPlatz, Даница Јовановић, Удружење Рома Нови Бечеј, Ана Саћиповић, НВО ОСВИТ Ниш, Јелена Хрњак, НВО Атина, Јованка Тодоровић, Gayten.

Учесници/е скупа: предствници/е институција, невладиних и међународних организација, представници/е медија.

Главни закључци скупа

Институционална заштита од насиља

- Приступ превенцији и заштити од насиља треба да буде систематски.
- Иако су се променама и доношењем нових закона десиле одређене промене, и даље је потребно радити, нарочито на превенцији насиља.
- Мере треба да обухвате и превенцију у образовном систему, од предшколских до високошколских установа, као и рад са медијима.
- У превенцију насиља потребно је укључити медије, будући да је њихова улога и утицај велик, а нарочито је потребно укључити уреднике медија како би и превенција била заступљенија и како би се извештавало мање сензационалистички и без додатне виктимизације жртава.
- Највећи број случајева насиља над женама није пријављен, што отежава у великој мери посао припадника МУП-а Србије. Пажњу је потребно усмерити на пријављивање и што више говорити у јавности о томе. Важно је да се оснаже жене које ћуте, чему медији могу да дају значајан допринос.

- Министарство унутрашњих послова ће радити на обукама, како би што више полицијских службеника било обучено за поступање у случајевима насиља у породици.
- Унутар Министарства унутрашњих послова формиране су групе које ће се искључиво бавити насиљем у породици. Свака полицијска станица ће имати најмање једног полицијског службеника задуженог за насиље у породици.
- Потребно је сузбијати предрасуде, како код јавности, тако и код професионалаца, јер се због предрасуда и догађају грешке, чак и код оних који законе спроводе.
- Потребна је обука свих професионалаца у систему, а посебно едукација полицајаца и судија.
- Већа опасност по људске животе је насиље над женама него тероризам.
- Резултати примене хитних мера за борбу против насиља над женама и из других земаља показују да када се агресиван мушкарац суочи са снажним одговором система, јако добро разуме поруку. Зато је добра пракса да полиција изриче мере.
- Међутим, ограничено трајање полицијских хитних мера на 48 часова може да угрози жртву. Хитне мере треба да буду део интегрисаног одговора.
- Закон о спречавању насиља у породици је превентивни, а велики проблем представљају повратници у насиљу, код којих ни једна санкција није делотворна.
- Требало би подизати свест код професионалаца да хитне мере нису замена за кривично гоњење, нити за склоништа и сигурне куће за жртве.
- Жртве све више имају поверења у систем, али казнена политика, која прописује највећи број условних казни, шаље толерантну поруку у односу на насиље. Треба узети озбиљно податак да се смањује стопа кривичног гоњења, те је потребно анализирати колики број кривичних пријава је одбачен.
- Потребно да се прати жртва у процесу, јер се често догађа да је жртва секундарно виктимизирана.
- Неопходно је обезбедити бесплатну психолошку и другу помоћ жртвама, будући да је она најпотребнија.

Праћење фемцида

- Потребно је успоставити тело за праћење фемцида (femicide watch) које би требало да буде састављено од независних експерата/киња из целе Србије.

- Огроман rasporak postoji između normativnog okvira i primene. Samo ugrađivanje norme u zakone je problematično, jer nije dovoljan samo jedan zakon za iskorenjivanje nasilja u porodici. Kada se uvede u svim državama regiona telo za praćenje femicide (femicide watch) po tim brojkama će se videti koji sistem kako funkcioniše.
- Najveća odgovornost za prevenciju i zaštitu od nasilja imaju institucije. Svi slučajevi ubijenih žena govore da institucije, ili ne reaguju uopšte ili nemaju mehanizme da procene rizike.
- Potrebno je da imamo podatke koliko je žena umrlo od posledica trpljenja dugogodišnjeg nasilja, koliko žena nije prijavilo nasilje i kolike su razmere problema sa kojim se suočavamo.

Потреба за стратешким оквиром

- Постојање стратегије је важно, јер на тај начин држава шаље поруку да је спремна подржати превенцију и заштиту од насилја и да на тај начин предузима одговорност.
- Претходна Стратегија, која је била усмерена на превенцију, међусекторску сарадњу и подршку жртвама довела је до значајних промена, као што су развој Општег и посебних протокола, подизање свести о феномену насилја, значајне заступљености теме у медијима. Осим међусекторске сарадње која је успостављена између институција, отворена су врата сарадњи са женским невладиним организацијама, нарочито у мањим срединама, где ове организације имају значајну улогу у решавању проблема насилја над женама и девојчицама.
- За ефикасно спровођење стратешког оквира неопходно је да постоји политичка воља, координација и механизам праћења имплементације, дефинисана одговорност институција, развој и спровођење акционог плана и обезбеђена средстава за имплементацију.
- Мрежу проблема треба решавати на националном плану. Стратегије треба да повезују све представнике институција свих делова система.
- Политичка воља је битна за борбу за права жена, али није довољна, мора бити праћена конкретним резултатима.

Насилје над женама из рањивих група

Жене са инвалидитетом

- Потребно је имати у виду да жена са инвалидитетом неће пријавити насиље ако је насилник једини старатељ. Девојчице трпе насиље највише од старатеља и родитеља.
- Када је у питању сексуално насиље и силовање, веома је важно говорити о сексуалном пристанку када је у питању жена која не може да говори, или не може да устане из кревета. Обљуба над немоћним лицем – над особама са инвалидитетом се кажњава мањом казном, јер „нема употребе силе“.
- Насиље у породици за жене са инвалидитетом је тешко доказиво. Мало је тумача знаковног језика у судовима, нема персоналне асистенције у сигурним кућама, ако жена не види добро, не може ни да прочита, нити да зна шта потписује.
- Ни у једном закону нису препознате мајке са инвалидитетом, нити постоје програми било какве подршке за њих.
- Жене са инвалидитетом добијају старатељство над децом уколико насилник не жели то старатељство.
- Последица медијског извештавања о насиљу над женама са инвалидитетом може да доведе до тога да жртве доживе секундарну виктимизацију. Постоји могућност да се због тога насиље понови и то још јаче, јер су и жртва и насилник познати у јавности.
- Потребно је едуковати тужилаштво, полицију, социјалне раднике, да жене са инвалидитетом морају да питају и да оне могу да говоре за себе, а не преко старатеља.
- Потребно је едуковати децу да деца са инвалидитетом нису деца са посебним потребама и да такве људе не треба прилагођавати околини, већ обратно.

Положај жена са менталним инвалидитетом.

- Изразито су укорењене предрасуде према женама са психосоцијалним тешкоћама. Многе не знају да узимају контрацептивне пилуле у оквиру терапије. Многе нису обавештне да ће имати абортус поодмакле трудноће, у институцијама. Не проналази се решење да евентуално дете не буде дато на усвајање или у хранитељске породице уколико је мајка жена са психосоцијалним тешкоћама. То се ради по аутоматизму.
- Превенција и заштита од насиља жена са психосоцијалним тешкоћама не постоји ни у једној стратегији. На 5000 људи у институцијама буде пријављено 5 ситуација насиља. Никада није пријављено сексуално насиље запослених у институцијама премаштићеницама и нико не пријављује такво насиље над женама са психосоцијалним сметњама.
- Жене са психосоцијалним сметњама изложене су казнама (батине, клечање у ћошку, ускраћивање хране и сл.) уколико се усуде да пријаве насиље.

- Деинституционализација особа са психосоцијалним сметњама би требало да буде потпуна, а у међувремену је потребно да јачамо жене у институцијама, јер оне су свесне насиља, иако се мисли другачије и не артикулишу оно што им се дешава на нама познат начин. Такође је потребно спречити стерилизацију и насилне абортусе.

Положај Ромкиња

- Роми немају информације о могућностима да пријаве насиље. Веома мали број Ромкиња пријављује насиље. Мере заштите се не примењују на Ромкиње.
- Полиција у руралним срединама се на бави у довољној мери заштитом Ромкиња.
- Потребно је увести ромски језик у комуникацији Ромкиња које су у ситуацији насиља са институцијама. Потребно је да се сензибилишу људи који раде са њима, а посебно полиција и да се препозна специфичност Ромкиња, а посебно проблем ране удаје.
- Потребно је обезбедити и унапредити приступ сигурним кућама за Ромкиње, будући да су услови за смештај у великој мери дискриминаторни и недоступни женама ромске националности, као што је нпр. садржано у правилницима да је ограничен број деце и године деце које са мајком могу бити смештене.

Мигранткиње

- Мигранткиње су уједно и избеглице од насиља, јер користе талас миграција да побегну од прогона и насиља. Потпуно су незаштићене, држава не процесуира покушај силовања или слично насиље, само убиство.
- Када је у питању партнерско насиље или насиље у породици, пракса се разликује од случаја до случаја. Велики проблем је субјективно тумачење људи који раде са мигрантима шта је насиље или шта није.
- Мигранткиње све више пријављују насиље, али систем није респонсиван на начин који задовољава њихове потребе.

Насиље над ЛГБТИ

- Полиција не процесуира случајеве пријављеног насиља у истополним заједницама, а ова тема је и глобално слабо отворена и покривена.
- Страх од стигматизације је једна од препрека за пријављивање насиља у истополним заједницама, али и насиља у породици, који нпр. врше родитељи над децом.

Препоруке међународним телима

- Препоруке које се упућују држави у погледу испуњења обавеза преузетих ратификацијом конвенција, као и препоруке међународних тела, требало би да буду конкретне и усмерене на одређене секторе са дефинисаним деловањем

које је потребно извршити како би се спречила дискриминациј жена жртава насиља, а нарочито жена које припадају рањивим групама.

Национална дебата је организована под окриљем заједничког пројекта *Интегрисани одговор на насиље над женама и девојчицама у Србији II*. Пројекат се реализује у широком партнерству UNDP, UNICEF, UN Women и UNFPA и владиних институција на свим нивоима - националном, покрајинском и локалном. Општи циљ заједничког пројекта је развој друштвеног и институционалног окружења које ће допринети нултој толеранцији и елиминацији насиља над женама и девојчицама у Србији. Заједничке акције агенција Уједињених нација и владиних тела доприносе решавању проблема насиља у породици и насиља у партнерским односима, унапређењу подршке женама, девојчицама и њиховим породицама и стварању друштва које не толерише насиље.

Посебан циљ пројекта је даље унапређење законског и политичког оквира, јачање система превенције и механизма помоћи женама и девојчицама које су преживеле насиље и унапређење приступа ефикасној заштити од насиља кроз одрживо пружање општих и специјализованих услуга.

Пројекат се реализује уз подршку Владе Шведске.

INTEGRISANI ODGOVOR
NA NASILJE NAD ŽENAMA
I DEVOJČICAMA
U SRBIJI

United Nations Country Team in Serbia
Bulevar Zorana Djindjica 64
11070 New Belgrade
Serbia

+381 (11) 41 55 300
www.rs.one.un.org
sigurnakuca.net

